

FRA ØSTERSØEN TIL MIDDELHAVET

Nogle havnemuligheder på floder og kanaler

1. INDLEDNING

Denne oversigt er skrevet på basis af egne erfaringer fra sejlads gennem Europa i årene 1998 – 2007. Lad det være sagt med det samme, flod- og kanalture gennem Europa er og bliver herlige oplevelser, med indtryk af kultur, folkeliv, natur, møder med andre sejlere osv. Alt sammen i et tempo man selv vælger. Vi har nu været undervejs 6 ½ gange til eller fra Middelhavet. Turen tager 2 – 2,5 måned, afhængig af hvor megen tid vi bruger i Paris og andre dejlige steder undervejs.

Det er ikke svært, tværtimod, bare man tænker sig om og udviser almindelig godt sømandskab. Det svære er at tage beslutningen om at komme af sted på en tur, og så få sluppet fortøjningerne og komme ud af havnehullet.

Vi har kun mødt flinke og venlige mennesker, når vi en meget sjælden gang har haft kontakt med myndighedspersoner udover slusepersonalet, som altid har været venlige og hjælpsomme overfor os. Husk, hvis du selv er høflig og korrekt, bliver du også behandlet sådan. Der er ikke noget, mennesker elsker som at hjælpe, hvis man beder om hjælp. Et smil og et vink forstås på alle sprog.

HAVNE, der nævnes i det følgende, blev i årene 1998-2000 og 2003/5/6 besejlet med VILDGÅS, vores Finnsailer 34, en sejlboat på knap 11 m længde, ca. 3,5 m bredde og ca. 1,7 m dybgang i ferskvand og lastet til langtur. Mast på dæk så totallængden var små 14 m, og højden var ca 3,5 m over vandet. Mange gange har vi passeret en dejligt udseende og beliggende fortøjningsplads, som ikke passede os på det tidspunkt. Det kunne være fristende at tage dem med i denne oversigt, men vi ved ikke, hvordan dybden var, derfor har vi kun taget pladser med, hvor vi ved, at VILDGÅS kunne flyde, da vi var der. Steder med prisoplysninger i €uro blev besøgt i 2003-5/6.

Havnepenge: Der bliver nu opkrævet havnepenge ved broer og pontoner mange flere steder, end vi før har oplevet det, typisk €5 – 10 incl. el og vand og mere i egentlige havne. Det er ikke alle steder, man er lige ivrige efter at kræve op, men der er for os ingen tvivl om, at de lokale kommuner har fundet en ny indtægtskilde, som nok skal blive malket i fremtiden.

Dybden i floder og kanaler ændrer sig hele tiden pga. tilsanding/uddybning – strøm, megen eller for lidt nedbør osv., så i den almindelige snak med andre sejlere holder man sig orienteret om situationen længere fremme. Husk, jeres båd stikker mere med fuldt cruising udstyr ombord, og ferskvand bærer ikke så godt som saltvand, så I skal regne med nogle cm større dybgang end hjemme. Især de der sejler i dobbeltskruede motorbåde skal være opmærksomme på, at det er en god idé at gå næsten vinkelret ind mod bredden, når I skal fortøje, og så trække båden forsigtigt ind til bredden a.h.t propellerne. Der kan være grundt, og der kan ligge sten. Det er kun i midten af kanalen, at man kan regne med den fulde dybde i h.h.t. kortet.

Strømmen i floderne er normalt ikke noget stort problem om sommeren, men kraftig regn længere oppe i flodens afvandingsområde kan give noget mere strøm og højvande end normalt. Tilsvarende kan langvarig tørke give lavvande med sejladshindringer. På Mosel, Maas/Meuse (Canal de l'Est) og Saône

er strømmen normalt ikke noget problem om sommeren. Rhône kan på trods af sluserne sætte en strøm på 2 – 3 knob også om sommeren. Rhinen kan sætte op til 4 – 5 knob, så det kan være praktisk at planlægge at sejle medstrøms der, selvom det giver en lidt længere tur. Det er ingen spøg at sejle fra Duisburg til Koblenz i modstrøm og dønning fra alle de passerende lægttere. Det er derimod en spændende oplevelse at tage turen den anden vej.

Motorkraft: Det anbefales, at båden kan præstere 6 knob, så man altid kan stævne strømmen.

Skibspapirer og personlige papirer: Dansk Nationalitetsbevis, Dansk Sejlunions International Certificate, el. lign. For fartøjer bygget og/eller taget i brug efter den 1. januar 1985 desuden momskvittering. Forsikringspolice (+kvittering for indbetaling), sendetilladelse til VHF, pas, sygesikringsbevis, europæisk sygesikringskort, sygeforsikring, Y1/3/duelighedsbevis, kanalbevis, radiocertifikat.

Kort, sejlads håndbøger og anden litteratur, og bådens udrustning: Der henvises til artikel herom på DS hjemmeside. Til generel oversigt anbefales MITTELEUROPAISCHE WASSERSTRASSEN udg. af Binnenschiffahrts-Verlag GmbH, Duisburg og ”Map of the Inland Waterways of France” udg. af Imray, Laurie Norie & Wilson Ltd., St. Ives, England.

Vignet for kanalafgift på de franske floder og kanaler kan bestilles hos VNF Voies Navigable de France, www.vnf.fr, eller man kan købe sin ”Vignet” på første VNF kontor, man kommer forbi

Bemærk i øvrigt: Slusepersonalet er altid flinke til at fortælle om fortøjningsmuligheder, men de har i almindelighed ingen erfaring med kølbåde, så deres oplysninger skal tages med et gran salt, hvis man sejler i sejlbad.

1.1. OMRIGNING TIL KANALSEJLADS

1.1.1. TRAVEMÜNDE. PASSATHAVEN. Fin mastekran, man kan af og til få lov til at gøre arbejdet selv. Passerende skibe i løbet kan sætte nogen uro ved krankajen. Benzin og dieseltanke. Husk at bunkre fuldt. Det kniber med tankanlæg undervejs.

1.1.1. A TRAVEMÜNDE, BÖBS-WERFT. Værftet ligger på Traves venstre bred lidt ovenfor Passathaven lige efter færgen til Priwall. Gå ind i havnen og find en ledig plads. Kontakt havnefogeden. Hovedårsagen, til at vi i 2004 kom der, var at vi havde brug for hjælp til omrigning. Det fik vi, meget dygtige og flinke folk, som på ingen tid fik løftet vores mast af og lagt den på dækket, vi fik knap lov til at være med selv. De sendte endda en mand til vejrs i kranen for at skrue vores Windex af, før de begyndte at løfte masten. Værftet kan også hurtigt og effektivt klare reparationer og vedligeholdelsesopgaver på båden. Gode faciliteter på havnen og fine indkøbsmuligheder i nærheden. E-mail: info@boebs-werft.de ; www.boebs-werft.de .Havnepenge €16.- + strøm €2.- + Kurtax, hvis man ikke benytter værftet til andet end havn.

1.1.2. BAD SCHWARTAU, TOTER TRAVE ARM. Der er flere gæstfrie sejlklubber. Vi har benyttet STETTINER YACHTCLUB, det er den første klub i armen. De har en fin, høj el-kran, havnefogeden betjener kranen og hjælper til. Utrolig flinke og hjælpsomme mennesker. Der er ca. et kvarters gang til fine indkøbsmuligheder i byen og regionaltog til Lübeck.

1.1.3. LÜBECK, proviantering. Der er nu en helt ny marina i Lübecks centrum tæt ved forretningerne, se SEJLERENS eller andre havnelodser.

2. LÜBECK til NIJMEGEN (HOLLAND).

2.1. ELBE-TRADE-KANAL (ELK)

2.1.1. MÖLLN. Der er en hyggelig havn i den østlige del af søen, meget tæt ved byen. Følg afmærkningen langs silokajen, gå rundt et næs i søens sydende, men ikke for tæt på land, derefter kommer klubbroerne frem. Meget gæstfrit sted. El og vand. Havnepenge €uro 10.-

2.1.2. LAUENBURG. Fin pontonhavn lige før kanalens udløb i Elben. Restaurant med havnefogedkontor, bestilling

af morgenbrød. Tankstation med benzin og diesel. Sidste bunkringsmulighed før Hannover. El og vand. Der er et godt stykke vej til indkøbsmuligheder i øvrigt. Havnepenge €15.- incl el og vand. (2008) *Information 2009*

Det er blevet rapporteret, at Marinaen i Lauenburg ser meget lukket ud. Restauranten er lukket og dieseltanken virker ikke. Man kan stadig komme ind og fortøje, men det er alt.

Motorbådsklubben ved siden af er fuld af liv, og der er meget flinke mennesker, men heller ingen dieseltank.

Dvs. man er henvist til at finde en tankstation oppe i byen, og så bære sin olie ned til båden, evt. ved hjælp af en taxi.

Så længe disse problemer varer, er der ingen gode optankningsmuligheder mellem Travemünde og Hannover!

2.2. ELBE SEITEN KANAL (ESK)

Fra Lauenburg sejles et kort stykke ned ad Elben, så ligger ESK om bagbord. Man fortøjer ved forskellige fortøjningspladser for SPORTBOOTE i sluseforhavne (tal med slusepersonalet først) eller ved SCHIFFSLIEGEPLÄTZE, hvor der er afsat 25-30 m til SPORT. Det er gratis, og der er flere pladser nær charmerende småbyer. Prøv f.eks. BAD BODENTEICH, en herlig lille kurby på Lüneburger Heide med gode indkøbsmuligheder 5 min. gang fra kanalen. Havnene ved kanalen har som regel for lav vanddybde til kølbåde.

2.3. MITTELLAND KANAL (MLK)

Som på ESK er der Schiffsliegeplätze, hvor der er afsat plads til SPORT. Der er dog også nogle gode, interessante havne.

2.3.1. HEIDANGER nær Braunschweig. Man skal ca. 2 km op ad Salzgitter kanalen og til bagbord ind under en bro, lige før første sluse. Det er en gammel grusgrav, hvor der er anlagt en smuk havn. Der er plantet tusindvis af buske og træer, til dels så eksotiske, at de tilbringer vinteren i drivhuse. Der er en god restaurant på havnen, hvor man også kan købe morgenbrød, men ellers er der langt til indkøbsmuligheder. El og vand. Der er også en vaskemaskine og tumbler, der virker. En god ting i en fugtig tid! Havnepenge €uro 12.60.

2.3.2 MOTORBOOT CLUB SEHNDE ca. 20 km øst for Hannover. Meget venligt og gæstfrit sted. Der skal fortøjes grundigt, fordi passerende lægtene giver et kraftigt sug. Dette gælder i øvrigt alle havne, der ligger lige ud til kanalen. Ca 10 min til forretninger i Sehnde. Havnepenge €.- pr m.

2.3.3.0 HANNOVER – ANDERTEN SLUSERNE

Som de andre sluser på de store tyske kanaler er denne sluse primært beregnet for kommercielle fartøjer. Vi andre bliver sluset med, når der er tid og plads til det. Denne sluse er meget stor med en højde på 14 m, og der er ingen flydepullerter. Man sætter fast i faste pullerter og evt. en stige, og så må man skifte pullert efterhånden som vandet stiger eller falder.

Normalt begynder vandet at stige/falde i samme sekund sluseporten er lukket. I juli 04 blev der ikke givet noget opmærksomheds signal, når slusning begynder. Derfor er det væsentligt at lægge til hurtigt og få enderne lagt på plads omgående. Fra Østersøen mod Hannover er der slusning nedad.

Der må under ingen omstændigheder gøres fast på båden under slusning nedad. Vi har oplevet, at en anden båd havde sat sin ende fast på klampen midtskibs, mens han skulle klare noget andet. Vandet faldt, og pludselig hang han med 45 grader hældning udad, kun hurtig reaktion fra skipperen, som kappede enden med en dolk, reddede båden og os, der lå på den modsatte side, fra noget alvorligt. Slusepersonalet havde tilsyneladende intet set!

En skarp dolk liggende klar i cockpittet er en praktisk ting!”

2.3.3. HANNOVER – VAHRENWALD. MARINE REGATTA VEREINS havn. Havnen uddybes hvert år, men vanddybden inde i havnen er sjældent stor. Ved de yderste pladser på broerne er der som regel dybt nok. Havnefogeden er meget hjælpsom. Der er klubhus og restaurant i en stor lægter, som marineforeningen ejer. Den gamle havnekran er pejlemærket for havnen. Der er tankstation med diesel og Camping-Gaz. Bus til Hannovers centrum 5 min fra havnen. Indkøbsmuligheder 10-15 min derfra. Vand og el på broerne. Havnen er ved at blive istandsat (2007). Nogle broer har allerede fået nyt dæk, og der arbejdes på de andre (frivillig arbejdskraft). Der er kommet ny restauratør i Klublægteren, toilet, bad er sat i stand og der er nu også vaskemaskine. Havnefogeden er på havnen fra 08-20 hver dag. Havnepenge: Euro 12.-/dag + el.

2.3.4. MINDEN. Liggeplads på kanalens sydside lige efter Weserbroerne. Spændende sted at opleve p.gr.a. trafikken, sluserne til Weser osv., men i øvrigt ingen faciliteter.

2.3.4.A MINDENER YACHT-CLUB e.V. ligger på kanalens nordside km 97,7. Fin havn med god dybde, el og vand. Klubhus med restaurant, NETTO supermarked 300 m fra havnen. Meget gæstfrit sted. Havnepenge €uro 1.- pr m l.o.a.

2.3.5. MARINA RECKE, MLK km 12,7 på kanalens sydside. Helt ny havn med fin vanddybde og fine faciliteter. Vand og el. Ca. 10 min til indkøbsmuligheder. Havnepenge €.- incl. el. Vand kan købes, poletter i restauranten.

2.4. DORTMUND-EMS KANAL (DEK)

Ad DEK er der forbindelse til og fra Nordsøen ved Borkum, se 2A.2.4

2.4.1. MÜNSTER, MONASTERIA YACHTCLUB. Fin havn lige syd for sluserne. Fine faciliteter incl. vaskemaskine, der virker en gang i mellem. 10 min. til indkøbsmuligheder. Bus til Münsters centrum. Meget gæstfri klub. €uro 11.50/dag.

2.4.2 ALTE FAHRT LÜDINGHAUSEN, MOTOR YACHT CLUB – KANALSTADT DATTELN. DEK. Km 39,6. Der er 2 m vand ved spunsvæggen på østsiden, og der er også ca 2 m på ydersiden af pontonerne. El og vand, fine sanitære forhold i klubhuset. Gå forsigtigt ind mod havnen, der er grundt flere steder (slam). Et dejligt og gæstfrit sted. Havnepenge €uro 11.-.

2.4.3. ALTE FAHRT OLFEN – YC OLFEN. 2005 under 1.5 m vand i indsejlingen!

2.5. WESEL-DATTELN KANALEN (WDK)

WDK slusernes kammervægge er i flere tilfælde spunsjern, hvor der er omkring ½ m dybde og afstand mellem ”bølgetoppene”. Det kan være lidt vanskeligt at fendre af, fenderbrædder hjælper meget, men ved slusning opad skal man være meget opmærksom, også ved tillægning, da der kan stå en meget ubehagelig vind agterind, indtil portene er blevet lukket. Samtidig kan der stå strømning fra lægterne foran, som pludselig starter skruen igen, efter at den har været slået fra.

2.5.0. FLAESHEIM MARINA. Lidt øst for slusen i en sidekanal på kanalens sydside. Helt nyanlagt ferie og campingområde med en flot udseende pontonhavn. Ikke prøvet. Dybde ukendt. Der ser dejligt ud.

2.5.1. DORSTEN. Bedste havn på WDK. Der er en lille havn på kanalens N side. 300 m W herfra er der en Schiffsliegeplatz på kanalens S side, lige ved et stort indkøbscenter. Supermarked lukket 2004, men andre findes i byen 400 m derfra. Vi blev frarådet at bruge denne plads til overnatning, der er temmelig meget kriminalitet i området (Skiltning). Dorsten Marina med pladser lige ud til kanalen ligger straks W for Schiffsliegeplatz.

2.6. RHINEN.

Sørg for at alt grej er surret godt inden I går ud på floden. Vær sikker på, at motoren er ok. Gå ikke ud i tåget vejr. Hold god udkig. Der er en meget kraftig trafik, og det føles en gang i mellem som at køre i en gammel kabinescooter på en motorvej med tæt lastvognstrafik. Strømmen sætter med 3 – 4 knob, så det er nemmest at gå medstrøms til Nijmegen i Holland.

2.6.1. WESEL. 2 km nord for WDKs udmunding i Rhinen. God og sikker havn på østsiden af floden. Restaurant i klubhus og i øvrigt alle faciliteter. Ca. 15 min til indkøbsmuligheder i byen. Her gik de britiske og canadiske hære over Rhinen i 1945, så Wesel by er helt nybygget efter verdenskrigen. Havnepenge €uro 10.-.

2.6.1.A. REKREATIEGEBIET & JACHTHAVEN De BEILAND

Lige efter den tysk-hollandske grænse ved Tolkamer-Lobith på flodens højre bred ligger der et 300 ha stort fritidsområde med havne og ankermuligheder. Tankstation i indsejlingen. Der er rigelige vanddybder. Især undervejs op ad Rhinen fra Holland mod f.eks. Wesel kan det være et bekvemt sted at

stoppe. Dejligt roligt sted, hvor støjen fra lægterne på Rhinen kun høres som en svag durren. Havnepenge €uro 10.

2.6.2. NIJMEGEN. Passantehaven. Fin pontonhavn på Rhinens venstre bred (sydsiden) midt i byen mellem en bro og Casinoet. Vand og el på broen, havnepenge betales ved at stikke penge i en parkeringsautomat på broen. €7,70 pr dag 2003. Officielt må man kun ligge i havnen et par dage. Tal med havnepersonalet, hvis længere ophold er nødvendigt. Efter vores mening er dette ikke den bedste havn at efterlade båden i for længere tid. Fine indkøbsmuligheder i byen. ANWB-kontor et kvarters gang fra havnen, hvor alle hollandske kanalkort osv. kan købes.

2A. KIEL – HOLLAND (MAAS).

Sejlbåde kan gennemføre det meste af denne strækning med masten sat.

2A.1. KIELERKANALEN (NORD-OSTSEE-KANAL (NOK)).

Kielerkanalen er sandsynligvis velkendt af de fleste sejlere. Søsportskortet fra NV i Arnis indeholder oplysninger om signaler i sluserne og om betydningen af de forskellige lyssignaler undervejs. Der er megen kommerciel trafik, og vi skal altid vige for den. Der **skal** sejles for motor. Autopilot er **forbudt**. Natsejlsads er **forbudt**.

2A.1.1. HOLTENAU. Havn lige før slusen. Kommer du sent om aftenen, så brug en af de mange andre havne i Kiel området. Holtenaus havn er ofte fuld. Inde i slusen skal du op i tårnet og betale kanalafgift €18.- for en 10 m båd 2003.

2A.1.2. RENDSBURG. Der er en fin havn hos sejlkлубben inderst i Obereidersee.

2A.1.3. GIESELAU. Fortøjningsmuligheder før slusen. Herfra kommer man ind på Ejderen, som man kan sejle ad via Friedrichstadt, Tønning og Eiderstedt. Der er ca. 30 sømil fra Eidersperrwerk til Helgoland. Her skal der bruges tidevandstabel.

2A.1.4. BRUNSBÜTTEL. Fin havn på kanalens nordside lige ved sluserne. Der er el og vand, dog ikke på pontonen ud mod sluserne. Der er fine indkøbsmuligheder i byen indenfor 5 min. gang. Havnepenge €7.70. Bunkerbåd ca 500 m før havnen.

2A.2. ELBEN og NORDSØ STRÆKKET

2A.2.1. ELBEN. På Elben er det væsentligt at have medstrøm, da tidevandet rask væk sætter en strøm på 4 – 5 knob i området ved Cuxhaven. Desuden er der så stor kommerciel trafik, at jeg vil fraråde at sejle på Elben i mørke eller usigtbart vejr. Så travlt må man ikke have. Derfor går vi normalt går ind i slusen i Brunsbüttel en god time før højvande. Så er der tid til slusningen, og i den sidste time før højvande er modstrømmen ikke så hård. Tilsvarende, når vi skal op ad Elben, forsøger vi at være fremme ved Elbe 1/Scharhörn området lige før lavvande og i dagslys, så vi i hvert fald kan nå Cuxhaven før det bliver mørkt. Bemærk: Den kraftige strøm i Elbmundingen gør, at der dannes en modbydelig sø ved modsat vind og strøm. Situationen med ebbe og hård NW-vind kan være direkte farlig.

2A.2.2. NORDSØ STRÆKKET. Fra Brunsbüttel har vi flere gange sejlet direkte til Lauwersoog i Holland. Det er en tur på ca 130 sømil, og en rar tur i godt vejr. Der er imidlertid flere havnemuligheder undervejs. **Cuxhaven** har en god lystbådehavn, men pas på strømmen ved anløb, den sætter lige på tværs af havneindløbet. Efter Scharhörn øen kan man følge bøjerne på tværs af Weser/Jade munden og senere løbe i Inshore Traffic Zone lige indenfor de grønne bøjer i trafiksepareringsruten fra Den Helder til Weser. De stod endnu (2003) med ca 5 sømils afstand. Der har været tale om at spare dem bort og nøjes med midtfarvandsbøjerne.

2A.2.3. HELGOLAND. Der er ca. 50 sømil fra Brunsbüttel, men det føles ikke så langt, når der er nogle knobs medstrøm en del af vejen. Helgoland kan være et spændende mål i sig selv. Man må være forberedt på, at der kan være fyldt godt op, og man kommer tit til at ligge nr 6 – 10 ved pontonen, men der er altid plads til en til. Vand og dieselolie i havnen. Alle indkøbsmuligheder i land, uden moms, men med ekstra fortjeneste. Havnepenge €7,70 + €2.50 "Kurtax" pr person ombord.

2A.2.4. BORKUM. Der er godt 70 sømil fra Helgoland til Borkum, husk at passere trafiksepareringen korrekt i h.h.t. søvejsreglerne. Norderney ligger bekvemt undervejs, hvis man vil lave et stop, og hvis man har et søkort med ajourførte mærker ombord, så man kan finde indløbene rundt om øen til havnen. Igen i sig selv et morsomt rejsemål, hvor der kan være god anledning til at genopfriske Erskin Childers "Gådefuld sejlads" (The Riddle of the Sands) fra skibsbiblioteket. Den er stadig lige spændende, og det var jo netop her i dette farvand, at DULCIBELLA sejlede rundt.

Indsejlingen til Borkum kræver også et ajourført kort, men der er bogstavelig talt masser af bøjer i renderne. Når der står sø, er det en fordel at gå godt vestover fri af revet, før man går op ad Ems. Tilsvarende når man skal østover ud fra Borkum holder man NW over til man er vel fri af revet, hvis der står nogen sø. Det er meget behageligere at sejle en 5 – 10 sømil ude end nærmere kysten, hvor

søen brækker. Der er en lystbådehavn og den gamle Schutzhaven ved siden af hinanden. I lystbådehavnen er der vand og el på pontonerne. Ved lavvande står man roligt i mudderet uden problemer. Indkøb i byen – bus eller tog – 10 min. Restaurant i havnen. Havnepenge €12,50 incl el. Kommer man fra Holland skal man officielt klarere ind her, det har vi ikke mærket noget til, andet end det sædvanlige, at vi går op til havnefogeden og betaler havnepenge.

Fra Borkum kan man sejle op ad Ems til **Delfzeil**, hvor man kan gå ind på ”Staande Mast Route”, hvis man har tålmodighed til at vente på broåbninger i **Groningen**. Der er 12 broer og kun få brovagter, som man følges med gennem byen. I øvrigt en spændende strækning igennem en meget dejlig by. Der er også muligheder for at fortsætte op ad Ems til Tyskland og komme ind på Dortmund-Ems-Kanal, men strækket til DEK-Mittelland-Kanal hjørnet kender jeg ikke.

2A.2.5. LAUWERSOOG. Fra Borkum ud af Ems og rundt vest om Schiermonnikoog. Igen er ajourførte kort nyttige. Fremme i Lauwersoog havn går man ind i slusen. Der er nogen der siger, at man skal klarere ind og ud her. Vi har ikke set noget til told og politi her i år (2003), men spørg i slusen eller i lystbådehavnen. Havnefogeden plejer at vide god besked. Der er en fin lystbådehavn lige øst for slusen. Stort supermarked i byen. El og vand på broerne. Værft osv. i byen. Havnepenge €10,- + ”turistskat” €0.50 pr person ombord pr dag. Dette er hollændernes måde at takke de turister på, som de får lokket til landet. Beløbet opkræves i de fleste havne, men ikke når man ligger for anker eller ved en kanalbred.

2A.3. ”Staande Mast Route” til IJSSELMEER, AMSTERDAM og MAAS i DELTAOMRÅDET. Fra Lauwersoog går turen gennem Lauwersmeer ad kanalen til **Dokkum**, hvor man kan være heldig at finde en fortøjningsplads i en dejlig gammel by, enten i havnen eller på langs i voldgraven. Der er ikke dybt nok overalt. Bropenge opkræves. Videre ad Dokkummer Ee til **LEEWARDEN**, som er Friesland's hovedby. Her er der fine fortøjningspladser i voldgraven i den NW-lige del af byen, nogle endda med adgang til el. Havnepenge €7,30 + bropenge for passage af byens broer.

2A.3.1. Til AMSTERDAM og DELTAET. Fra Leeuwarden kan man fortsætte sydover til Lemmer eller vestover til Franeker og **Harlingen** ad van Harinxmaa kanalen. Harlingen har en dejlig havn, Norderhaven, i byens centrum. Det er en tidevandshavn, men man står fint i mudderet. Herfra kan man sejle de få sømil gennem vadehavet til Kornwerderzand slusen i det store Afsluitdijk, dæmningen mellem Ijsselmeer og Nordsøen. Et imponerende bygningsværk. Den lige vej går via slusen ved **Enkhuizen**, og gennem Markermeer til Oranjesluis, hvorfra man sejler igennem Amsterdams havn til **Sixhaven**, der ligger lige overfor Centralstationen. Brug lidt tid til at besøge nogle af de mange dejlige byer ved Ijsselmeer.

Hver nat er der én konvoj i begge retninger gennem Amsterdam for både med masten sat. Derfra går vejen så gennem spændende gamle byer til Deltaområdet i det sydlige Holland. Der er masser af havne og værfter ved Maas, hvor man kan rigge om til flod- og kanalsejlads.

2A.3.2. Gennem FRIESLAND til IJSSELMEER, KETELMEER og KAMPEN. Fra voldgraven i Leeuwarden vest og syd om byen til Princes Margriet Kanal forbi Grouw og Sneek til **Lemmer** ved Ijsselmeer. Udenfor højsæsonen er dette en herlig tur gennem et dejligt sølandskab, men i juli-august er der rigtig mange lystfartøjer undervejs her. Mange af dem er udlejningsbåde, og man kan ikke være

helt sikker på besætningens sømandskab, da der ikke stilles nogen uddannelseskrav til dem, så et øje på dem kan være praktisk. I Lemmer kan man normalt finde en plads i kanalen, el og vand på kajen. Man ligger i byens hovedgade. Det er en af de gamle Zuidersee havnebyer med fin gammel købmandsarkitektur og en masse liv i byen og på kanalen. Havnepenge €7,50 + turistskat. Bropenge opkræves i havneslusen.

Ud af Lemmers sluse til Ijsselmeer, langs stranden forbi Urk og gennem den nye motorvejsbro til Ketelmeer. Kald den op på VHF for broåbning. Derfra videre ad **Ijsselfloden til Kampen**. Vi har fine erfaringer med sejlklubben ZC 37, der ligger i en havn på flodens nordside lidt før man er fremme ved havnebroen i Kampen. Hos ZC 37 kan man få rigget mast op/ned, der er en fin klubstemning med venlige og hjælpsomme medlemmer. Havnepenge €0,80 pr m l.o.a. Mastekran €35.-. Byen er lige så malerisk og charmerende som alle de andre Zuidersee havnebyer.

2A.4. KAMPEN til NIJMEGEN.

Turen går ad Gelderse Ijssel til Arnhem og videre ad Pannerdense Kanal til Millingen ved Waal (Rhinen), hvorfra man sejler de sidste ca 10 sømil ned ad Waal til Passantenhaven i Nijmegen, se pkt. 2.6.2. ovenfor. Ijssel er en biflod til Rhinen, og der er nogen strøm i floden, især fra Deventer til Arnhem. Dette er en dejlig tur gennem et ret fladt landbrugs landskab. Eneste problem er lugten af køernes efterladenskaber. Der er mange køer i Holland! Der er fine havne undervejs. Vi har gode erfaringer med **De Mars** i **Zutphen**, hvor der er en fin pontonhavn med gode faciliteter incl. el og vand. Havnepenge €0,60 pr m l.o.a. + turistskat.

3. NIJMEGEN-MAAS/MEUSE – CANAL de l'EST – SAÔNE TIL CHALON-sur-SAÔNE

3.1. WAAL-MAAS KANAL. I Nijmegens vestlige udkant på Rhinens venstre, sydlige bred ca. 2 sømil medstrøms fra Passantenhaven går man ind i et havnebassin, hvor slusen til kanalen ligger inde i bunden. Når man har fundet det rigtige havnebassin, er det let at finde frem til slusen. På Rhinen skal man se efter en havneudkigsbygning med antenner og VHF skilte. Den ligger på havnebassinets højre side, når man løber ind. Kanalen er kun ca. 7 sømil lang til den munder ud i Maas.

3.2. MAAS. I mange småbyer langs floden findes såkaldte **PASSANTENHAVEN**, de kan benyttes ved indkøb, men overnatning er som regel forbudt.

3.2.1. GRAVE. Gammel fæstningsby på sydsiden af Maas ca. 5 sømil vest for Waal-Maas kanalen. Havn i voldgraven i byens vestlige udkant. Meget gæstfri sejlklub. Vand og el ved broerne. Fine indkøbsmuligheder. Stemning som i en lille dansk sejlklub.

3.2.2. KRAYENBERGSE Plassen, KATWIJK. Ca. en halv sømil vest for Waal-Maas kanalen på sydsiden af Maas. Man går ind gennem en normalt åbentstående sluse, og lidt længere fremme går man

til styrbord ind i et stort sejler- og bade-område, hvor der er flere små broanlæg. Man kan også ankre herinde. Det hele er et tidligere grusgravsområde. Ved siden af campingpladsen (vaskemaskine) er der en lille by med indkøbsmuligheder. Tankanlæg ved indsejlingen til anlægget i forbindelse med værftet.

3.2.2.A. GENNEP – PAESPLAS Jachthaven. Maas km 154.3. Stor havnebugt på Maas E side. Følg skiltene til Jachthaven i N-lige del. Over 2.5 m vand. Der er fingerpontoner i en meget fin havn med el og vand på broerne. Pontonerne er ikke særlig lange, men på de inderste pladser på nordsiden er der slået agterpæle, så også længere både kan fortøje ordentligt. Flinke mennesker. Morgenbrød bringes. Cykler kan lånes til supermarked 1 km derfra. Man ligger som i en skovsø. Havnepenge: Euro 7,-/dag + €1 for el. Rød/gule skilte for optaget/ledig plads.

3.2.3. WANSSUM. Lystbådehavn på Maas vestside. Man skal ind forbi den store containerterminal og siloanlægget, så kommer lystbådehavnen frem. Kontakt havnekontoret på havnens NE hjørne (ved tankanlægget) for plads. Der er ikke lige dybt overalt i havnen. Fine indkøbsmuligheder i supermarked lige ved siden af havnen. Motorværksted og restauranter. Havnepenge €8,50 + turistskat €0,75 pr person.

3.2.4. ROERMOND. Dejlig by med stor lystbådehavn. Flere sejlklubber og værfter. Vi har gode erfaringer med sejlklubben NAUTILUS og med DRIESSEN BV. Vand og el på pontonerne. Skibsstyr og værksteder/værfter på havnen. Fine indkøbsmuligheder i byen. Ingen benzin og diesel. Driessen havnepenge €10.- + el €1,0.

3.2.4. MAASBRACHT (WESSEM) – Watersportcentrum DE KOEWEIDE. Stort marina & campinganlæg i gammel grusgrav. 10 – 14 m vanddybde. Fine pontoner med el & vand. Havnefogeden kommer normalt og anviser plads. Meget flink og hjælpsom. Restaurantbåd med havnekontor, toilet & badefaciliteter, vaskemaskine. Morgenbrød mm. Havnepenge €1,20/m. Værft nærved. Kan anbefale Marine Service Schuller Tlf. +31 (0)6 55 94 72 13 som mekaniker. Erwin Schuller var tidligere i flere år hos det bekendte Linssen værft som mekaniker. Taler engelsk og tysk. Kommer også gerne i nabolandene.

3.2.5. MAASTRICHT. Herlig by, den sidste i Holland. Bunkerbåd på Maas vestside i byen med benzin og diesel, alt i skibsstyr, kanalkort mv og det specielle belgiske signalflag – rødt med hvid firkant. Lidt efter bunkerbåden er der fortøjningsmuligheder indvendig på en langsgående bro. Der er som regel godt fyldt, men kan man få plads der, ligger man lige i den charmerende bys centrum.

Fin lystbådehavn hos Treech '42 Watersportclub på vestsiden af floden i byens sydlige udkant med klubrestaurant, tennisbaner og swimmingpool. Men ca. 2 km til centrum. Vand og el på pontonerne. Havnepenge €1,40 pr meter.

Godt 1 sømil længere sydpå på flodens østside Nautisch Centrum PIETERSPLAS, meget fin stor pontonhavn i et tidligere grusgravsanlæg. Vand og el på broerne, morgenbrødssalg, men endnu længere til byens centrum.

3.3. MAAS/JULIANAKANAL – MEUSE.

Lige syd for Maastricht begynder Belgien, MAAS bliver til MEUSE, og afgiftsfri/rød dieselolie koster ca. halvdelen af, hvad den koster i Holland (og i DK). Den afgiftsfri diesel må fra 1. januar 2007. ikke længere bruges i lystfartøjer. Endvidere er det ulovligt at have rødfarvet olie ombord i lystfartøjer i nabolandene. Toldvæsenet checker jævnligt både i Tyskland, Holland og i Frankrig, og de checker både hovedtank og dunke. Bliver man truffet med rødfarvet dieselolie i tank og dunke vanker der betydelige bøder. Den franske told er også aktiv i Sydfrankrig. Vi har tidligere hørt, at tankmanden i Arles så ret liberalt på, fra hvilken tank han tappede olie på lystfartøjer, lægterne bruger nemlig afgiftsfri dieselolie. Det er nu for os en risikabel affære. I Belgien skal ALLE fartøjer undervejs føre et rødt signalfalg med en hvid firkant i midten. Det skal vises i forskibet.

ECLUSE de LANAYE. Første belgiske sluse. Her skal fartøjet registreres, Dansk Sejlunions INTERNATIONAL CERTIFICATE eller f.eks. Nationalitetsbevis skal vises. Der udstedes PERMIS de CIRCULATION. Fra 2006 er det gratis. Permis skal afstemmes i et par sluser, hvor de prajer jer. Lanaye slusen er 13 m høj, slusepersonalet er meget omhyggelige, men væggene er de mest snavsede vi har oplevet. Brug arbejdshandsker. Den store sluse har flydepullerter.

3.3.1. LIÉGE, Port des Yachts. Meuse km 109,5. Lystbådehavn i byens centrum. Nye fingerpontoner, havnekontor med fine sanitære forhold incl. vaskemaskine. Dejlig tæt på en spændende by. Havnepenge €9.52 inkl. vand og el.

3.3.3. CORPHALIE. Yacht Club de Huy. Lystbådehavn på flodens vestside lidt nord for HUY. Gæstfri klub, ingen indkøbsmuligheder, de klares ved at sejle til HUY og fortøje i byen centrum, mens der shoppes. Her begynder ARDENNERNE.

3.3.3.1 Port de Statte også Yacht Club de Huy et par km sydvest for byens centrum. 4 – 5 m vanddybde. El og vand, toiletforhold fine. Klubcafeteria åbent visse dage. 20 min gang til den charmerende gamle by Huy med Grand Place, Dømkirke og fæstning (hængebane). Havnepenge €11.-. Der er mindre trafikstøj i Statte end i Corphalie.

3.3.4. NAMUR, PORT de JAMBE. Fin pontonhavn på flodens østside, lidt syd for SAMBRES udløb i MEUSE. Havnen er under udbygning, og der skulle være mange flere pladser fra 2004. Foreløbig er sanitetsbygningen blevet sat i stand. Der er som regel nogen strøm i floden her, så man skal være opmærksom og klar med fendere og fortøjninger, når man skal ind og fortøje tværs på strømretningen. Havnefogeden er tit klar til at give en hånd, og det er andre sejlere naturligvis også. Vand og el. Tankanlæg. Indkøbsmuligheder og vaskeri indenfor 5 min gang. Camping Gaz i forretning lige over gaden fra havnen. Kan man ikke få plads i havnen, er der fortøjningsmuligheder langs kajerne overfor, hvor der dog ikke er vand og el. Havnepenge €12.- i havnen og €6,- ved kajerne.

3.3.5. DINANT. Pontoner på langs ad kajen. Vand og el. Indkøbsmuligheder ok. Man ligger lige i byens centrum i en dejlig gammel Ardennerby med fæstning og fin gammel arkitektur. Havnepenge: både under 11 m €9.-incl el og vand, over 11 m €12.-, som opkræves en gang i mellem. Ellers skal man gå op på turistkontoret i byen og betale.

3.3.6. ECLUSE de HASTIÈRES. Sidste belgiske sluse. Udklarering, kopi af Permis de Circulation afleveres. Nyttig tankstation og købmandshandel lige **før grænsen** på flodens vestside - Ets. Leonard.

3.4 FRANKRIG. CANAL de l'Est – MEUSE.

ADVARSEL. I Frankrig bliver kanalerne smallere, og der er mindre lægtertrafik end i Holland og Belgien. Til gengæld flyder der meget græs o. lign. i sommerperioden, så der skal holdes øje med kølevandstemperaturen. Kølevandsfilter skal tilses og renses mindst en gang om dagen.

Canal de l'Est Branche Nord har hidtil været den franske betegnelse for en af Europas smukkeste floder, la MEUSE. Den er kanaliseret mange steder, men størstedelen af den er flod med tilhørende strøm, som man lige skal være opmærksom på. Kanalmyndighederne er nu begyndt at omdøbe hele Canal de l'Est systemet. Branche Nord skal åbenbart til at hedde CANAL DE LA MEUSE. Man sejler igennem de gamle slagmarker ved Verdun og syd på derfra. Der er soldaterkirkegårde overalt. På store dele af strækningen er sluserne blevet automatiseret, man får en lille radiosender (Télécommande), som skal aktivere en modtager på land. Følg de instrukser der udleveres sammen med Télécommanden.

I første franske sluse, **Ecluse 4 CHEMINÉES** skal der klareres ind, dvs. man skal betale kanalafgift til **VNF – VOIES NAVIGABLE de FRANCE**, som har kontor i slusen. Prissystemet er blevet ændret i 2005, så man ikke længere kan købe en 30 dages vignet, hvor man kun betaler for de dage, man rent faktisk sejler. Studer priserne på VNFs Hjemmeside www.vnf.fr. I 2006 kostede en billet til 30 dage €89.-. Efter vores erfaring rækker 30 dage til turen rundt Paris. Ellers kan man tilkøbe 1 dages eller 1 uges billetter. Man får udleveret en Vignet, som skal vises synligt f.eks. i sprayhood. Betaling i kontanter eller i Eurocheck. Kreditkort modtages når automaten virker (ikke i 2006), ellers får man lov til at sejle frem til Givet og hente penge i banken og så komme tilbage. Skibspapirer som f.eks. International Certificate eller Nationalitetsbevis skal vises, hovedsagelig for at kontorets flinke personale har noget at skrive af efter, når de skal udfylde vignetten og fakturaen. Lad være med at komplicere sagen for jer selv ved at vise andet frem, end det de spørger om.

Husk: check spærretider (chômages) på ruten fremover hos VNF. De har normalt kort over hele flod- og kanalsystemet med planlagte spærretider for reparationer mv. Findes også på www.vnf.fr. Tag også deres Guides på engelsk og fransk over de kanalstræk du har foran dig, de franske er mere opdaterede end de engelske. VNFs Guides er mere ajourførte end de forskellige Kanalkort mht. servicemuligheder på de forskellige fortøjningspladser. Som noget nyt fik vi i 2003 en "Service and Timetable 2003 – Pleasure Cruising" Den er også udgivet i 2006, men de havde ikke flere på lager i Givet, da vi kom der, så vi fik den først i Sedan. Den fås også på tysk og fransk. En firesidet tryksag med oplysninger om daglige åbningstider for sluser i det nordøstlige Frankrig. En meget nyttig tryksag. Slusernes åbningstider er nemlig som regel altid forskellig fra, hvad der står i kanalkortene.

3.4.1. GIVET har en fin pontonhavn, fine indkøbsmuligheder lige ved havnen, og det er en charmerende lille by. Havnepenge €8.55 incl. el og vand.

3.4.1A. VIREUX-WALLERAND. Charmerende lille by med fin kaj og dybt vand. El og vand. Toiletter og bad i havnekontoret. Euro 8.55. Bager og traiteur 3 min. gang fra havnen.

3.4.2 FUMAY. Charmerende Ardennerby med el og vand på kajen. 2004 – der er op til ca 2 m vand ved kajen nogle steder. Toilet, bad og vaskemaskine i Capitainerie lige overfor kajen. Havnepenge €8,50.

3.4.2.A. LAIFOUR. En charmerende landsby ved Dames de Meuse bjergene mellem sluse 48 og sluse 47. Betonkaj med nogle pullerter, der kan suppleres med egne pløkker. El og vand. Rigelig vanddybde ved kajen – 2006 2.5 m. Borde og bænke ved kajen (tables pour pique-nique). Lille købmandshandel 60 m fra kajen. Turistkontor. Liggeplads gratis (2006). Om aftenen og natten er stilheden her næsten larmende. Prøv det selv.

3.4.3. BOGNY sur MEUSE – CHATEAU REGNAULT. Fin ponton med el og vand. Supermarked lige ved siden af pontonen. Der var rigelig dybde ved pontonen i 2000 og 2004, men pas meget på ved anløb for der er lavt lige før og efter pontonen.

3.4.4. CHARLEVILLE-MEZIÈRES. Den store, men meget charmerende by i området. Fine havnebroer ved campingpladsen med el og vand. Ny havn længere fremme, men pas på højden under broen, den er kun ca 3.5 m, så man kan risikere at blive lukket inde ved pludseligt højvande. Ca. 15 min til indkøbssteder, bl.a. på torvet, en af Frankrigs flotteste pladser. Mange steder er der mulighed for at lægge ind ved kanalbredden før og efter en sluse. Havnekontor på campingpladsen med fine sanitære installationer.

3.4.5. PONT á BAR, CANAL des ARDENNES, vejen mod REIMS OG PARIS, denne vej beskrives senere under pkt. 4 og 5. Ved Pont à Bar ca. 1,5 km syd for sluse 40 (Dom-le-Mesnil) begynder Canal des Ardennes i en sluse på Meuse' vestbred. Af interesse her er det, at straks efter denne sluse er der et kendt værft med mekaniker og tankanlæg.

3.4.6. SEDAN. Pontonhavn med el og vand på broerne. Havnen ligger i et flodløb, så der er strøm, der kan overraske meget ubehageligt, hvis man ikke er opmærksom ved havnemanøvre. Indkøb i byen.

3.4.6.A. STENAY. Et af dejligste steder langs floden, hvor vi har ligget. Man sejler under en bro ind i en gammel flodarm, der kommer fra en opstemning med tilhørende vandmølle. Det er som at ligge i en park. Der er fine pontoner med el og vand, fine sanitære anlæg ved siden af turist og havnekontoret. Havnepenge €6,50. Stort supermarked 15 min fra havnen. Byen har et kendt Øl-museum. Havnekontoret sælger lokale specialiteter som vin, øl, honning osv.

3.4.7. DUN-sur-MEUSE. Tankanlæg hos MEUSE NAUTIC på flodens østbred ca 1 km nord for byen. Meget flinke mennesker, kan også hjælpe med småreparationer. Fin bro med el og vand i byen. Camping-Gaz i tankstation på hovedvejen 1 km fra pontonen. Toiletter, bad og lille vaskemaskine i servicehus ved ponton. Havnepenge: €6.-.

3.4.7.A. CONSENVOYE. Fortøjningsplads overfor siloanlægget lige syd for slusen. Der ser meget lavvandet ud, og det er der også, men VILDGÅS kom da både ind og ud, selvom ekkoloddet viste 0. Sydfra, lige før slusen holder man styrbord over ind i en smal flodarm, passerer siloanlægget på styrbord side, så ligger fortøjningspladsen om bagbord, nærmest i et parkanlæg, der er vandhane tæt

ved. Et hyggeligt lille sted. Byen er meget lille, vi så ingen butikker, og kroen så ud til at være lukket. Slusen har skrå vægge, men i 2004 er der lagt en ponton langs W-siden at fortøje ved.

3.4.8. VERDUN. Fint pontonanlæg langs kajen i centrum. El og vand. Fri adgang for alle til pontonerne, så man skal låse, når man går fra båden. Max 5 min til forretningerne.

3.4.9. ST. MIHIEL. Ponton langs kaj. El og vand. 5 min til forretninger i en charmerende lille by. Bemærk byens gamle vaskeplads på flodbredden lige overfor pontonen. Der er også en god fortøjningsplads lige syd for slusen med store fortøjningspæle, som man selv supplerer med pløkker el.lign. VILDGÅS kunne komme helt ind til græsbredden nogle steder – 2003.

3.4.9. COMMERCEY har en god kaj med et ALDI supermarked på kajen.

3.4.10. PAGNY. Den fine ponton ved Pagny er oftest fyldt, når man kommer sidst på eftermiddagen, og der er ikke plads til at ligge udenpå. Stedet er ellers værd at besøge. Der er vand på pontonen, men ikke el. Forretninger i byen, Tankstation i nærheden.

3.4.11. LAY ST. REMY I vores kort står der, at ”havnen” i Lay St. Remy er ”tres envasée” – tilsandet, men VILDGÅS kom da til kaj uden problemer og blev fortøjet under PLAISANCE skiltet. Der er pullerter til både på kajen. Stedet er fint – umiddelbart før Foug tunnelen.

3.4.12. TOUL. Canal de l’Est ender i Troussey, hvor man sejler ind på CANAL de la MARNE au RHIN, kanal forbindelse STRASSBOURG – PARIS. Beskrives senere i pkt. 5 under overskrift TOUL – PARIS. Toul er det helt store kanalskæringspunkt i NØ Frankrig. Herfra er der også forbindelse fra RHINEN/KOBLENZ ad MOSEL/MOSELLE, og CANAL de l’Est, branche sud, som nu heder **CANAL des VOSGES**, fører gennem Moselledalen op til Épinal i Vogeserne og ned til Saône ved Corre.

Toul har en rar pontonhavn med el og vand på pontonerne. Pas på ved anløb, havnen er meget tilgroet af vandplanter, der gerne vil rundt om propelleraksler og propeller. Der er heller ikke så dybt, så de yderste pladser er bedst for kølbåde, men med forsigtighed går det også længere inde. Fine indkøbsmuligheder i byen og indkøbscenter 15 min fra havnen på den anden side kanalen. Byen er en spændende fæstningsby med fornemme kirker osv.

TOUL – CANAL de l’EST/CANAL des VOSGES – SAÔNE til CHALON-sur-SAÔNE:

3.5. CANAL de l’EST/CANAL des VOSGES.

Turen går ad MOSELLE til NEUVES-MAISONS, hvor CANAL de VOSGES – CANAL de l’Est, branche sud begynder. Kanalen følger Moselledalen op i les Vosges (Vogeserne), hvor vandskellet ligger i 360 m højde nær Épinal. Undervejs kan man få vand i nogle sluser, men sjældent i dem der er vist i kanalkortet. Man fylder helt op, når man ser en vandhane! Dette er en anden af Europas meget smukke kanalstrækninger, høje bakker og små bjerge med skov langs kanalen, nogle steder med platanalléer langs bredden og et fantastisk fugleliv. Overnatning langs kanalbred eller ved småkajer. Mange sluser er nu blevet automatiseret og styres af os selv ved Télécommande. Det er selvfølgelig en

praktisk ting, men det gør, at der er mindre af den tidligere hyggelige kontakt med slusepersonalet, hvor vi kunne købe æg, frugt, honning, vin osv. i sluserne.

3.5.1. RICHARDMENIL har en fin bro med el og vand, badestrand ved Moselle på den anden side af kanalen, indkøbsmuligheder i byen, havnepenge €4,- incl el og vand.

3.5.2. ROVILLE devant BAYON har en silokaj, men ikke meget andet. Sluse 34 havde vandhane i 2000.

3.5.3. CHARMES har en fin kaj med el og vand, havnepenge €5,-, fine indkøbsmuligheder i byen.

3.5.4. THAON-les-VOSGES har en kaj lige ved byen. Supermarked 10 min gang fra kajen.

3.5.5. ÉPINAL skal være en meget spændende by. Vi blev frarådet at sejle ind til byen ad sidekanalen, fordi den har fået lov at sande til, så vi skal sejle gennem mudderet, hvis vi overhovedet kan.

3.5.6. Girancourt mellem sluse 1 og 2 efter vandskellet har en fin græskaj med tilstrækkelig vanddybde.

3.5.6.A. Kajen mellem sluse 8 og 9 er endnu hyggeligere. Man ligger i en smuk park. Problemet er bare, at kommer man N fra, ved man ikke om der er plads, og der er langt til den næste gode liggeplads.

3.5.7 Le QUAI dans le BOIS mellem sluse 24 og 25 er et usædvanligt smukt bekendtskab. Her bliver man kun forstyrret af vandets rislen i den næste sluse, vindens susen i træerne, fuglesangen og evt. af bondemandens køer oppe bag skoven.

3.5.7.A. PONT de CONEY/PORT de BAINS ved sluse 29 er der en fin kaj og vand.

3.5.8. FONTENOY-le-CHATEAU har en fin havnekaj med el og vand, dieselolie hos charterbasen, som også opkræver havnepenge, €8,-. En charmerende og smuk lille by med en herlig romansk/gotisk kirke, sognepræsten viser rundt om eftermiddagen.

3.5.9. I CORRE munder kanalen ud i SÂONE. God kaj at fortøje ved. 300 m til supermarked. 500 m til Camping Gaz forhandler. I supermarkedet kan man låne indkøbsvognen til at køre varer til kajen, bare man leverer den tilbage igen. Der er også en pontonhavn ved kajen, men dybden er begrænset – omkring 1,40 m, her er der el og vand, og de har dieselolie. Havnepenge €10,-, men hvis man ligger ved kajen, hvor der ikke er adgang til el og vand, kan man argumentere beløbet ned til €5,-. Toilet og bad i Capitaineriet "AQUADUC". Restaurant "Chez Max" i byen var et besøg værd. Lige syd for slusen er der en "Marina", men den har vi ingen erfaringer med, vi er bange for dybden, og desuden er der så hyggeligt ved kajen.

3.6. SAONE til CHALON sur SAONE.

3.6.1. SCEY sur SAONE. Denne, øvre del af Saône er lige så smuk, som den kanal vi lige har forladt. Overnatningshavnen i kanalen i SCEY sur S er som i en skovsø, pontoner, men ikke særlig dybt, så løb forsigtigt ind. El og vand på pontonen. Havnen ejes nu af firmaet LOCABOAT. Havnepenge €6.80. Indkøb i selve byen 15 min. derfra.

3.6.2. GRAY sur SAONE har en god pontonhavn i charterbasen for CONNOISSEUR, el og vand. Havnepenge €.-. Meget flinke og hjælpsomme mennesker. Godt mekanisk værksted/værft i byen, Occa Meca v/Bernard Miranda – egen god erfaring. Dejlig gammel by og meget fine indkøbsmuligheder, stort shoppingcenter på den anden side af floden og selvbetjeningsvaskeri. Man kan ligge ved kajerne før og efter slusen, men der er lavt mange steder.

3.6.3. AUXONNE har fine pontoner med el og vand, men vandskiklubben overfor kan gøre opholdet noget uroligt. Vasketeria 300 m fra pontonerne.

3.6.4. ST.-JEAN-de-LOSNE har bunkerbåd og en god havn med el og vand på pontonerne, ejet af firmaet H2O (tysk ledet). Her er der også værft og mekaniker. Mange bruger stedet som overvintringsplads. Både kan overvintre både i vand og på land. Indkøbsmuligheder i byen. Havnepenge €.-.

3.6.5. SEURRE har en god pontonhavn med el og vand.

3.6.6. CHALON-sur-SÂONE: Indsejling til en meget dejlig havn: Gå rundt syd og vest om Île St. Laurent, så ligger havnen 300 m opstrøms. El og vand på broerne. Tankstationen har ikke virket de sidste 2 år (juli 2005). Dieselolie kan købes i shoppingcentrets tankstation 500 m derfra. Forsøg at komme til at ligge på den strømlæ side af pontonerne. Man kan fortøje på langs af yderpontonen, men kommer der pludselig strøm i floden, har man et farligt dyr med alt det skidt, der kommer flydende. Strømmen kan være ret stærk her. 400 m til stort indkøbscenter. Indkøbsvogne afleveres ved havnen. CHALON er absolut et par dages besøg værd. Her mødes sejlere fra alle kanalerne nordfra med dem der kommer sydfra, så der er rige muligheder for erfaringsudveksling. Havnepenge €6.-.

4. CANAL des ARDENNES, CANAL de l' AISNE a la MARNE. Vejen fra Meuse til Paris eller til Canal de la Marne a la Saône (Canal entre Champagne et Bourgogne)

4.1 Generelt

Dette er en meget smuk og flot tur gennem skov og , temmelig bakket. Undervejs skal man gennem den store slusetrappe ved Le Chesne, hvor 26 sluser flytter os ca 80 m nedad til Aisneflodens niveau over en ca. 10 km strækning. Alle sluser er automatiserede, men med forskellige styresystemer. Til og med le Chesne slusetrappen med en lille infrarød håndkontakt, vi får udleveret allerede i Givet. Derefter bliver det enten de klassiske drejestænger, der hænger ud over kanalen og skal drejes en kvart omgang, hvorefter det hvide blinklys på/ved slusen starter, eller det bliver en radar, som står i styrbords side, som skal passeres langsomt, hvorefter blinklyset skulle starte. På stykket fra Pont-a-Bar

ved Meuse til efter slusetrappen kan man bruge VHF kanal 20, hvis der er problemer med slusen. Derefter er det kanal 22.

For hele strækningen gælder, at kanalens overløb som oftest ledes ud direkte nedenfor slusen. Det giver en del sidestrøm, som kan være noget generende, når man skal ind i en opadgående sluse. Vi har fundet rimelig vanddybde til VILDGÅS ca. 1,7 m dybgang ved de pladser, hvor vi har lagt til i 2005 og 2007. I sejllobet var der over 2 m.

4.2 Canal des Ardennes

4.2.1 Pont-a-Bar. Der er en tillægningsplads med „tables pour-Pique-Nique“ mellem sluse 1 og 2. Vanddybde ukendt. Efter sluse 2 ligger Ets. Maubacq, som har dieseltank (lukket om søndagen) og værft, hvor man kan få båden lagt op. Der er som regel til at finde en plads for en overnatning der med el og vand.

4.2.2 Le Chesne. Der er en „havn“ midt i byen med 2 pladser på hver side af kanalen. Vi fandt el og vand på den nordlige (2007). Det er en meget hyggelig lille by med bager, købmand og slagter indenfor 200 m fra „havnen“. Kan man ikke få plads i havnen, er der som regel plads ved kajerne øst derfor. Vi har også ligget ved overløbsbygværket ved **St.Aignan** lige før tunnelen i slusetrappen (1998).

4.2.3 Attigny igen en fin lille by på kanalens sydside med et park anlæg, hvor der også er el og vand , bedste vanddybde i østlige del (2005) Forretninger igen i umiddelbar nærhed.

4.2.4. Rethel fint anlæg på kanalens nordside med en lang kaj med el og vand. €5.50 pr døgn. Ret stor pæn by med alle forretninger i nærheden. Rethel har nu TGV-tog forbindelse på linien Paris-Strasbourg, så det er blevet et hensigtsmæssigt sted at skifte besætning.

4.2.5 Berry-au-Bac her skal vi ind på en ny kanal mod Reims, eller man kan fortsætte ad kanalen og Oisefloden til Conflans-St.Honorine ved Seine vest for Paris (ikke prøvet). Problemet her er at vække slusemanden, fordi der ikke er nogen sensorer på slusen. Man skal i stedet kalde op på VHF kanal 22.

4.3 Canal de l'Aisne a la Marne.

4.3.1 Reims. Vi går som ovenfor nævnt ind på kanalen ved Berry-au-Bac. Efter en række opadgående sluser kommer vi frem til Reims, hvor vi kan ligge i dens Relais Nautique i den gamle havn, hvorfra vi kan sidde ombord og nyde udsigten til Domkirkens tårne. Det skal prøves. Til gengæld må vi udholde et sandt støjhelvede, fordi der er en stor motorvej på den anden side af kanalen. I havnen er der alle normale faciliteter incl. vaskemaskine hos havnemanden. Havnepenge €12,00 (2007). Der er en del sejlere og penicher, der går lidt længere frem og lægger til ved kanalens østside før den første sluse efter havnen. Der er meget roligere. Undervejs til havnen i Reims passerer vi et ALDI supermarked lige på den anden side af vejen ved kanalen. Mange motorbåde fortøjer her for at løbe over vejen og handle. Lidt længere fremme er der en stor SHELL tank, hvor mange motorbåde tilsvarende lægger til ved kanalbredden og bærer deres dunke frem og tilbage over vejen. Vi andre må gå eller cykle fra havnen til tanken med vores dunke for at bunkre olie.

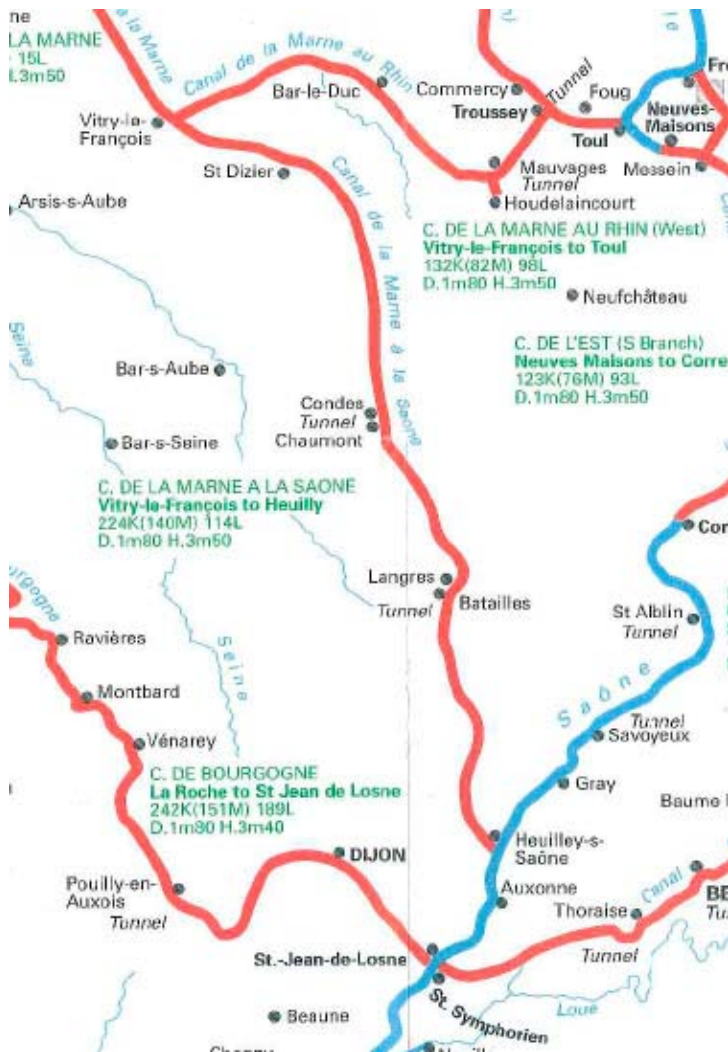
Undervejs gennem Reims meget store industrihavn og frem til slusen efter havnen skal man passe meget på **roerne**. Der er åbenbart en stor og meget aktiv roklub i byen, og de træner naturligvis på kanalen. Problemet er bare, at de hører til den slags mennesker, der ser baglæns, når de skal fremad! I øvrigt i lighed med en hel del mennesker, der laver forecasts for fremtidig udvikling på baggrund af historisk materiale.

Dette er ingen turistguide, men man snyder sig selv meget, hvis man ikke nyder den dejlige by i nogle dage. Alene Domkirken med Den smilende Engel i Vestfrontens nordlige indgang, de dejlige gamle glasmosaikker i kirken (tag kikkerten med) og nyd de nyere glasmosaikker af Chagall i kapellet i apsis. Desuden er store dele af bycentrum utrolig dejlige. Prøv selv – man må ikke have travlt her.

4.3.2 Sillery. Når man bliver træt af støjhelvedet i havnen i Reims er freden nær. Efter endnu nogle sluser kommer man frem til Sillery ca 10 km syd for Reims. Her er der en dejlig pontonhavn med fine pontoner, hvor vi lige kan komme ind til de yderste, indenfor er der for lavt. Her er fine toilet og bade faciliteter i havnebygningen, el på pontonerne og vandhaner på landsiden. Det sidste kræver ca 40 m slange, men det klares jo, evt. ved samarbejde med andre sejlere ved broen. Havnepenge €6.00 + €.- pr. person, der skal bruge bad osv. Der er bager i byen. Sillery er en meget nydelig lille by med fine velholdte huse og en stor soldaterkirkegård.

4.3.3 Condé-sur-Marne. Efter endnu et par opadgående sluser fra Sillery, når vi vandskellet med en 2,3 km lang tunnel. Ensrettet trafik, der kan være nogen ventetid. Tunnelen er fint belyst hele vejen, og man kan faktisk se fra den ene ende til den anden, hvis man er alene eller den første i en konvoj. Herfra

er der en slusetrappe på nogle sluser, og vi er fremme ved kanalens udmunding i Canal Lateral a la Marne i Condé. Der er en noget vakkelvorn”pontonhavn”, hvor vi lige netop kan komme ind til ydersiden af pontonerne, hvor der er el og vand, ellers kan man som regel ligge lidt længere fremme ved kajen ud for siloen. I øvrigt ingen faciliteter og byen er absolut ikke noget at skrive ret meget hjem om, der er dog et par champagnegårde, hvor man kan smage og købe egnens produkter i butikstiden, men de er sikkert billigere i et supermarked. Canal Lateral a la Marne se afsnit 5 Toul – Paris.

4A CANAL de la MARNE a la SAÔNE nu CANAL ENTRE CHAMPAGNE et BOURGOGNE

Med de problemer, der er i disse år med vanddybde i Canal des Vosges og til dels også i Canal du Centre, har denne kanal fået en meget større betydning for sejlbåde med

dybgang over 1,60 m, idet Canal de la Marne a la Saône har langt bedre og større vandreservoirer på toppen end de to andre systemer. På vores tur i 2007 har vi på intet tidspunkt set dybder i sejlløbet på under godt 2 m.

Det væsentlige er, at der findes en god vandvej for os mellem nord og syd i Frankrig med tilstrækkelig vanddybde, mange fine tillægningspladser med vanddybder på eller over 1,7 m, velholdte sluser, og et utroligt flot landskab.

Nordfra er den almindelige vej for os op ad Maas/Meuse til Pont-a-Bar lige før Sedan, hvorfra man drejer ind på Canal des Ardennes, Canal de l' Aisne a la Marne til Condé-sur-Marne (se afsnit 4 foran). Derfra bagbord over ad Canal Lateral a la Marne til Chalons-en-Champagne og Vitry-le-Francois, hvor vores kanal begynder.

Man skal være opmærksom på, at man *skal melde sig til kanalmyndighederne senest kl 15.00 eftermiddagen før man vil starte på denne kanal med oplysning om ønsket tidspunkt for første slusning. Tilsvarende skal man hver dag undervejs meddele slusepersonalet, når man vil stoppe og starte igen næste dag. Der er flere stræk, hvor der er slusefolk, der følger båden pr bil/knallert, og de skal simpelthen varskes i tide, ellers er de der simpelthen ikke. Nordfra kommende kan få havnekontoret i lystbådehavnen i Vitry-le-Francois til at gøre det, men det er ikke bemandet fra lørdag middag til mandag morgen. Derfor er det praktisk selv at ringe til VNF. Nordfra er det på tlf. nr.03 25 06 92 61 (St. Dizier), og sydfra er det Heuilley-Cotton (03 25 88 42 02). Undervejs kan havnekontoret i Chaumont også hjælpe.*

Sluserne på denne kanal kun har en stige i kammeret, hvor der ellers normalt er to. Stigbordene i disse sluser sidder ikke i portene, men i kammersiden/bunden, så man udsættes ikke for lige så meget vandfald som i andre kanaler. Der er mange broer, der skal åbnes efter forskellige systemer enten af personalet eller fjernbetjent ved en radar, der står ved kanalsiden et stykke vej før broen. Den skal passeres langsomt, for at den opdager os, det gælder iøvrigt også for de radarer, der styrer sluserne.

Fenderne skal ned og flyde i vandet på denne kanal, fordi vandet ofte står op til omkring 5 – 10 cm fra kanten (2007). Et par massive gummi klodser ophængt lige i vandlinien kan være praktiske som supplement.

Slusning foregår fra kl. 8 til 18, men der er middagslukket i sluserne fra kl. 12 til 13.30.

Især på kanalens sydlige afsnit kan der være lidt langt mellem steder, hvor man kan få vand på, så der skal fyldes os, når det er muligt. Der er ingen tankstationer ved kanalsiden, men olie kann hentes på tankstationer i land (cykel). Proviateringsmulighederne er heller ikke så store.

I anledning af at det i 2007 er 100 år siden den samlede kanalstrækning blev taget i brug er der udgivet en meget nyttig brochure: „Canal entre Champagne & Bourgogne. Prøv at få det franske turistbureau i København til at skaffe den. Der er også refereret til en webadr. www.canalenchanteur.com. En efterhånden mere end 20 år meget charmerende beskrivelse af denne kanalstrækning findes i Bill & Laurel Cooper's „Watersteps through Europe“ (se artiklen Litteratur og kortforslag. Navicarte's bind 8 dækker hele strækningen fra Namur i Belgien til Saône ad de nævnte kanaler.

Disse praktiske bemærkninger må ikke få nogen til at undlade at benytte denne kanal, man skal igennem nogle af de smukkeste kanalstrækninger i Europa. Nordfra løber kanalen hele vejen i Marnedalen tæt på floden med ret høje skovbevoksede bjerge rundt omkring afvekslende med landbrugsarealer, dejlige landsbyer og gamle fine byer som Vitry, Joinville, Chaumont og Langres oppe på toppen. Der er nok at se på, og det er dejligt.

4 A 1 Vitry-le-Francois. Her begynder kanalen. Der er forløbmuligheder langs kajerne eller man kan forsøge at komme ind i lystbådehavnen. Der er kun 1.60 m dybt, men bunden er blødt mudder, og det lykkedes for os at få VILDGÅS med næsten 1.7 m ind i havnen (2007). Vi måtte springe den sidste ½ m, men det gik da. Her er der el og vand, der er havnekontor med sanitære installationer, men der er lukket i weekenden fra lørdag middag til mandag morgen. Til gengæld er det gratis at ligge her i den periode. Man ligger dejlig tæt på byens forretninger med to store supermarkeder og tankstation i nærheden og gode restauranter på torvet ved kirken. Byen er jo en af Frankrigs kanalcentre, så der er masser at se på.

4 A 2 Orconte. Fin kaj lige efter slusen på kanalens vestside lige overfor landsbyen. Vanddybde ok, el, vand, bad og toilet, shopping i byen.

4 A 3 St. Dizier. Der er en gammel havn i en blind del af kanalen lige nord for byen, hvor der engang har været et rigtigt havneanlæg, men det ligner en losseplads. Vanddybden er ok. Efter de to sluser i byen er der en lang kaj med enkelte pullerter – brug fjeldkiler el.lign. til supplement. Ingen specielle faciliteter, men vi ligger meget tæt på byens forretninger, supermarked ca. 300 m. Herefter bliver kanalens omgivelser endnu flottere.

4 A 4 Joinville-sur-Marne Der er en fin kaj på kanalens øst side over for byen. Der er el og vand og et dejligt lille anlæg langs kanalen, der også bruges af autocampere. Desværre har byen også tilladt en husvild at kampere i telt der, og han er desværre ikke alene om aftenen. Da vi var der, var der i hvert fald et ret stort selvskab af ligesindede, og de var temmelig højrøstede, men vi kunne pludselig ikke tale fransk, og de ikke dansk, så de lod os og iøvrigt alle de andre sejlere i fred.

4 A 5 Villiers-sur-Marne. Fin kaj, vanddybde ok og anlæg med tables pour pique-nique lige efter sluse 38 med el og vand.

4 A 6 Viéville. Fin kaj, vanddybde ok, el og vand, bager i byen – ca 300 m. Havnepenge €1.50, el €1,50, vand €1,50 (2007)

4 A 7 Chaumont (Reclancourt) Port de la Maladière. Kajanlæg på kanalens østside. Fint sted, god vanddybde, el og vand. Bad, toiletter og vaskemaskine i havnekontoret. Stedet er meget brugt, så man må sommetider ligge i to lag langs kajen. De steder, hvor der mangler pullerter, bruger man kampestenene, der ligger nær kajen. Der er vist nogen strid mellem „havneejeren“ og myndighederne om, hvor lang kajen må være! Stort supermarked ca 1 km fra havnen med tankstation. Gammel by er absolut et besøg værd. Havnepenge €8,60 (2007)

4 A 8. Rolampont. God kaj lige før sluse 9. El og vand.

4 A 9 Champigny-les-Langres. Mellem sluse 2 og 3. Fint kaj anlæg med god vanddybde, el og vand. Dette er anlægspladsen for besøg i den gamle by Langres oppe på bakkerne ovenfor med mure, tårne og en masse spændende at se. Man kan sagtens bruge nogle dage her, hvis der er tid til det.

Herefter er der kun 2 sluser, og man har nået vandskellet og kanalens top i 340 m over havet. I sidste sluse får man besked på, hvornår man må gå ind i Balesmes tunnelen.

4 A 10 Balesmes tunnelen. Det er en knap 4,9 km lang tunnel. Der er ensrettet sejlads, så der kan opstå nogen ventetid før man får lov at sejle ind i den. Godt 40 m over tunnelen ligger Marne flodens kilde med udspring. Tunnelen er fint belyst, og man kan faktisk også se igennem fra den ene ende til den anden omend lysprikken er noget lille i starten. Tænd lanterner og hav en lygte klar.

Det er også praktisk at tage en sweater eller måske endnu bedre en vandtæt jakke og en hat på, for der er halvkoldt, og der drypper temmelig meget vand ned fra loftet. For os virker denne tunnel nemmere at sejle igennem end mange af de andre franske tunneler, den virker lidt bredere og højere end de andre.

4 A 11 Heuilly-Cotton – sluse 1. Her bliver der givet instruktion om sejlads gennem slusetrappen ned til Cusey – automatiske sluser. Slusevagten lytter på VHF kanal 10, som rækker til omkring sluse 15, derefter må man bruge mobiltilf. nr. 03 25 88 42 02.

4 A 12 Piépape. Lige før sluse 12. Kaj med pullerter, vanddybde ok, landsby nær ved, men ingen faciliteter i øvrigt.

4 A 13 Blagny-sur-Vingeanne – spunsvæg lige nord for sluse 36. Det var dertil, vi kom inden kl. 18. Meldte af til slusevagten og bestilte slusning til næste morgen kl. 8.00. Der er en silokaj lidt før, men der var så mørkt og trist, at vi valgte spunsvæggen og fortøjede til vores pløkker. Det gik fint. Lå fint og landsbyens hundeluftere havde noget at se på den aften. Slusevagten kom selv hen og checkede om pladsen var tilfredsstillende for os. Det var den, selv om vi manglede ca ½ m til land, men det klares med landgangsbrædtet.

Herefter nogle få sluser og kanalen er slut og løber du i Saône. Det er en anden spændende oplevelse. Prøv den selv.

5. TOUL – PARIS.

5.1.1. På CANAL de la MARNE au RHIN fortøjes de fleste steder ved kanalbredden eller ved småkajer. Vi har benyttet **VOID**, drikkevand ved kajen, man ligger næsten som i en skovsø. I ældre sejladsbeskrivelser nævnes det, at man skal bugseres gennem **MAUVAGES tunnelen (4,9 km)**. Bugserfartøjerne er nu definitivt lagt til kaj, og man sejler selv i konvoj på faste tidspunkter. Der er ensrettet færdsel.

5.1.2. BAR-le-DUC. Pontonhavn med fingerpontoner. Vand og el. Forretninger i byen, ca 10 min. Hypermarked ca. 10 min på cykel, har Camping Gaz.

5.1.3. ”Skråparkering” ved kanalbred i **SERMAIZE-les-BAINS**. 10 min til forretninger og tankstation, hvor man elskværdigt kørte oliedunke ned til kanalen.

5.1.4. I VITRY-le-FRANCOIS begynder **CANAL de la MARNE á la SÁONE**, (ikke beskrevet her). Havnen i Vitry var for lavvandet i 1999, og tankstationen havde ingen olie, hvis vi i øvrigt havde kunnet komme derind til.

5.2. Herfra vestover hedder kanalen **CANAL LATÉRALE á la MARNE**.

5.2.1. CHALONS-sur-MARNE (CHALONS-en-CHAMPAGNE). Kajfortøjning på kanalens sydside øst for slusen. Dejlig by med flotte kirker, gode forretninger og dejlige restauranter på torvet.

5.2.2. I CONDÉ-sur-MARNE passeres **Canal de l’Aisne á la Marne** (se ovenfor pkt. 4.1.3). Indkøbsmuligheder og fortøjningsmulighed i **TOURS-sur-MARNE**. Fin fortøjningsbro i **CUMIÈRES**, vand og el.

5.2.3. ÉPERNAY. Efter sluse 15 (Dizy) drejes skarpt bagbord over ind på MARNEs gamle løb. Efter ca. 1,5 km er man fremme ved sejlklubben, Société Nautique d’Epernay, hvor der er en fin bro med el og vand i skyggen af høje træer. Vi blev indbudt til informationsmøde i klubhuset, hvor der blev budt på aperitif. Vi er i Champagne-distriktets hovedby. Hovedgaden hedder Rue de Champagne. Vi fik fribilletter til besøg i champagnekældrene. Ca. 15 min til forretningerne. Havnepenge €6.- incl. brug af vaskemaskine. Klubbens havnemand kan skaffe dieselolie. Klubben er også roklub og tennisklub med egne baner. Et utroligt dejligt og gæstfrit sted.

5.3. Vestover ad MARNE.

5.3.1. Kajfortøjning i **CHATEAU THIERRY** ved torvet. Indkøbscenter 10 min herfra, har Camping Gaz. Kajfortøjning ved sluse 7 **CHARLY**. Dejlig restaurant lige ved siden af. Fin kaj lige før sluse 10 **ST-JEAN-les-DEUX-JUMEAUX**.

5.3.2. MEAUX. Fint pontonanlæg med vand og el. Spændende gammel by med flotte kirker osv.

5.3.3. NEUILLY-sur-MARNE. Sluseforhavnen øst for slusen var fin. Tal med slusepersonalet før overnatning. Der skal også være plads til lægttere. Herfra bliver lægtertrafikken tættere.

5.4. SEINE & PARIS

Efter nogle sluser og en tunnel er det **SEINE** og **PARIS**. Her er trafikken næsten lige så tæt som den på Rhinen. I ældre sejlads håndbøger blev Touring Club de France’s broanlæg ved Pont Alexandre III og Place de la Concorde fremhævet som **STEDET**. Der er et godt tankanlæg dér, men i øvrigt er der alt for uroligt at ligge.

5.4.1. PORT de PLAISANCE – PARIS ARSENAL, dette er **HAVNEN** i Paris. Når man kommer øst fra sejler man frem til man ser Notre Dame kirken ret fremme, så ligger slusen til Canal St. Martin om

stybord. Kald havnekontoret op på VHF kanal 9, eller læg til ved pontonen og brug radioen på den gule stander. Havnepersonalet taler engelsk. Inde i havnen lægger man til ved "Quai d'Acceuil", og går op på havnekontoret, hvor man får tildelt en plads. Der er metrostationer for begge ender af havnebassinet. I nordenden af havnen ligger Place de Bastille. Vand og el på pontonerne. Vaskemaskiner osv. Patruljerende nattevagter. Broanlæg aflåst om natten. 5-10 min til bager og andre forretninger i Rue St. Antoine. Havnepenge: €34,45/dag, mastens fulde længde skal regnes med i l.o.a.

Denne havn er med rette berømt blandt sejlere, der passerer Paris.

6. PARIS - CHALON-sur-SAÔNE ad CANAL du LOING, de BRIARE, LATERAL á la LOIRE og du CENTRE.

6.1 SEINE.

Øst og sydøst på op ad SEINE. Der er tæt lægtertrafik på det første stykke. Der skal som regel mange lægtere i sluserne, før vi kan komme med. Kald om muligt slusen på VHF på forhånd (på fransk), præsenter dig som BATEAU DANOIS, så plejer de at være flinke og sikre en plads til dig også. Sluserne er store og fine skibssluser, og personalet og også besætningerne på de kommercielle skibe er vældig flinke og hjælpsomme. Et smil og et vink gør altid livet lettere.

Ude af Paris' industrielle forstæder bliver der utrolig smukt med parker og villakvarterer ned til floden. Der er enkelte bådehavne undervejs, men vi har kun erfaringer med **PORT-AUX-CERISES**, hvor der lige netop var vand nok i indsejlingen til VILDGÅS, indenfor ingen problemer, havnepenge €12.50-. Se www.portauxcerises.fr eller info@portauxcerises.fr. Vi har fine erfaringer fra sluseforhavne ved sluse 7 **COUDRAY** og sluse 8 **EVRY**, hvor der er et mindesmærke for 3. US Army's overgang over Seine 23. aug. 1944 og en mindelund for henrettede jødiske modstandsfolk. Ved **ST. MAMMÈS** er der en stor bunkerstation på flodens nordside. Lige overfor starter **CANAL du LOING**.

6.2. CANAL du LOING og de BRIARE.

6.2.1. ST. MAMMÈS. Her er vi i en af de gamle lægterbyer, hvor lægterne lå og ventede på fragt. Børsen ligger der stadig. Der er stadig mange lægtere ved kajerne, men mange af dem er dog nu lavet om til husbåde. Fin pontonhavn til gæster ved kajen mod Seine. God overnatningsplads ved kajen ved den gamle sluse. Indkøbsmuligheder i byen. Værd at se: Nabobyen **MORET-sur-LOING** 2 – 3 km fra St. Mammès er en meget smuk gammel by med dele af bymur osv. Byen er bl.a. kendt fra impressionist-maleren Sisleys billeder. Der er en pontonhavn ved Moret lige før første sluse, men vi har hørt, at der er for lavvandet for os.

6.2.2. Vi har ligget godt i **NEMOURS** og i **MONTARGIS**, hvor man skal ligge ved kaj i byen før sidste sluse nordfra. Der hvor motorbådene ligger syd for slusen, er der ikke dybt nok ved bredden. I sluse 23 byder slusemanden på nybagte æbletærter á Ffr. 30.- (1999), meget lækre. **CEPOY** har en rar græskaj med fortøjningsringe og el og vand, for lavvandet, men vi fortøjer med kølen som anker og

gangbræt 1 m til land. Det går fint. **ROGNY-les-SEPT-ECLUSES**, fortøj under platanerne på østlige kanalbred, der er dybt nok, el og vand mv. €.-. Husk at se de gamle sluser fra Henrik den IV's tid i parken syd for byen. Fra **BRIARE** sydover er det:

6.3. CANAL LATERAL à la LOIRE.

6.3.1. Kanalen begynder med den berømte 660 m lange akvædukt, der fører over Loirefloden. Akvædukten er tegnet af A.G. Eiffel (jf. tårnet i Paris). Den er meget imponerende. Slusemanden i sluse 36 sælger vin, fin kvalitet til ret høj pris. Vi kan ikke komme ind i havnen ved St. Satyr/Sancerre p.gr.a. dybden, men vi har ligget fint med "skråparkering" ved hotel La **BUISSONNIÈRE** i **BANNAY** (dejlig restaurant) og langs bredden i **MÉNÉTRÉOL**, hvor der også er gode og billige restauranter. Syd for Ménétréol er der en imponerende udsigt til Sancerre på dens bakketop. **PLAGNY** har en noget forfalden pontonhavn. Supermarked 15 min fra havnen på modsat side af kanalen. **LÉRÉ** har en fin havn, hvor vi netop kunne flyde ved kajen i 2005. Charmerende bager og slagterforretning tæt ved. Skal opleves.

MARSEILLES-les-AUBIGNY. Fint pontonanlæg m/el og vand + sanitære faciliteter i en skøn lille by. Slagter, købmand/tobaksforretning og bager. Der skal betales havnepenge, €4.50, hos købmanden. Vi måtte tilbringe 14. juli der. Bageren havde ferie, men så var der naturligvis indrettet brødudsalg, "depot des pains" i Le Mairie (rådhuset), i Frankrig kan man jo ikke leve uden frisk brød flere gange om dagen! God fortøjningsplads i **GANNAY**. Brød mv. i restaurant La Vacancière. **GARNAT** også ok.

6.3.2. DIGOIN. Efter den tredje lange akvædukt (240 m) kommer man til DIGOIN med en fin havn med fingerpontoner med el og vand på kanalens sydside. På nordsiden er der havnekontor, skibsubstursforretning, tankanlæg og charterbase. Der ligger byen også med forretninger osv. Man kan også fortøje langs kajen før broen til byen, der er der ikke vand og el. Skal man på strækningen Paris – Chalons-sur-Saone af en eller anden grund efterlade båden et stykke tid, er Digoin nok et af de bedste steder.

6.4. CANAL du CENTRE.

Kanalen begynder i Digoin. Havnekaj i **PARAY-le-MONIAL** med el og vand. Dejlig gammel by med en berømt valfartskirke. Forretninger 5 – 10 min fra kajen. **GÉNÉLARD's** "havnebassin" var for lavt til os, men vi fandt en græskaj lige syd for byen på kanalens højre bred. Der er gamle fortøjningspæle. **MONTCEAU-les-MINES** har en stor pontonhavn med fingerpontoner, der var kun dybt nok til os ved brohovederne og ved stakittet ved parkeringspladsen lige før havnen, €.- incl el & vand. Bad i havnebygningen.. Gammel mineby, ganske charmerende med gode forretninger. Torveplads lige ned mod kanalen. **MONTCHANIN** har en god kaj og en havn med overvintringsmuligheder, værksted mv. Kvaliteten kendes ikke. Gode forretninger i byen – 10 min. I Montchanin passerer vandskellet mellem Atlanterhavet og Middelhavet i 300 m højde. Meget fin overnatningsmulighed i **ST.-LEGER-sur-DHEUNE**, og i havnen i **CHAGNY** langs kajerne, el og vand, forretninger 10 min.

Fra Chagny går det stærkt ned mod Saône. Automatiske sluser på hver ca 5 m. Der er flydepullerter i slusevæggen, så det er nemt. Sidste sluse ca 10 m, så kommer man ud på Saône, drejer styrbord over ned ad floden, og kort efter er man inde i CHALON-sur-SAÔNE (se ovenfor pkt. 3.6.6.).

7. RHINEN – MOSEL/MOSELLE til TOUL

7.1 Fra DORTMUND-EMS-KANAL.

Her kan man med fordel benytte **RHEIN-HERNE KANAL (RHK) til DUISBURG**, hvorfra man sejler op ad Rhinen (se foran pkt.2.6). Sluserne her har flydepullerter, så på mange måder er det enklere at bruge denne kanal end WDK. På Rhein-Herne-Kanalen er der flere lystbådehavne, og om aftenen kan man som regel få lov at ligge i en af sluseforhavnene – spørg slusepersonalet! Vi har prøvet en enkelt lille ”havn” **HAFEN e.V. Oberhausen**. Den ligger på kanalens sydside lige før slusen. Utrolig venlige og gæstfrie mennesker. €50 incl. el og vand. Der er nogen afstand til indkøbsmuligheder.

Vi har kun sejlet nedad Mosel og Rhinen, så derfor kender vi kun en enkelt Rhinhavn, nemlig Köln. Undertegnede ville kun nødig sejle de ca 200 km fra Duisburg til Koblenz i 3 – 4 knobs modstrøm og med den trafik, der er på Rhinen. Det er meget behageligere at sejle over Holland-Belgien ad Maas/Meuse. Derimod er det en hurtig og spændende tur, hvis man skal hjemad. Strækningen Koblenz – Duisburg klares med en overnatning i Köln, f.eks. i Rheinauhaven

7.1.1. KÖLN. RHEINAUHAVEN. Havnen ligger lidt syd for domkirken. Indsejling lige nord for Severinsbrücke. Alle faciliteter incl. benzin og diesel. Fine indkøbsmuligheder i Severinsviertel ca 500 m fra havnen. Stor skibsstyrsforretning lige overfor havnen. Hele havneområdet her er ved at blive renoveret med istandsættelse af de gamle pakhuse og nybyggeri, men havnen skal fortsat bestå. Havnepenge 2006 €6.- incl el og vand.

7.2. MOSEL/MOSELLE.

Det er en meget stor oplevelse at sejle ad Mosel. Her er utroligt kønt med vinbjerge, gamle byer, røverborge osv. Luxembourgdelen er ligefrem et parkanlæg at se til, fint og pudset. Kun omkring Thionville i Frankrig er der en del industri.

Sluserne på MOSEL i Tyskland og Luxembourg kostede €4.50 pr sluse (2006), hvis man ikke er sammen med kommerciel skibsfart. Både på max ca 3 m bredde kan benytte de særlige bådsluser, som var gratis. Der er ingen dobbeltsluser på Mosel, så det giver meget tit nogen ventetid, før vi bliver sluset igennem.

I småbyerne langs Mosel er der som regel små fortøjningsbroer, men de er som oftest beregnet til passagerskibene eller også er de optaget af andre, når vi kommer om aftenen. Desuden er der megen kommerciel trafik på floden, så der kan være noget uroligt ved broerne, mens havnene er fine og rolige.

I Frankrig købes Vignet hos VNF (foran pkt. 3.4.). VNF kontor på Moselle i THIONVILLE og i TOUL. I Thionville ligger VNF kontoret lige ovenfor slusen på højre flodbred, og i Toul ligger det lige overfor havnen.

HUSK: Benzin og dieselolie koster mindre i Luxembourg end i Tyskland og Frankrig. I Luxembourg er der tale om alm. hvid dieselolie.

7.2.1. KOBLENZ. Pontonhavn på Mosels nordside i bydelen Metternich. Der er flere hyggelige klubanlæg. Vi har gode erfaringer med SEGEL- und MOTOR-YACHT-CLUB, KOBLENZ e.V. , el og vand, og også med Yacht Club Rhein-Mosel, hvor de er meget gæstfri. God klubrestaurant. Dannebrog blev sat på klubbens flagspil ligeså snart vi havde lagt til! Ca. 10 min til forretninger.

7.2.2. SENHEIM. Fin havn ved campingplads, el og vand på broer, butik på campingpladsen, vaskemaskine. 5 min til byen. Udmærkede Weinkellereier. Slagteren har meget fine hjemmerøgede skinker og pølser.

7.2.3. TRABEN-TRARBACH. Fin havn ca 15 min fra byen. Boote Polch. Meget gæstfrit sted. El og vand på broerne. Cykler kan lånes til byture. Morgenbrød leveres. Ved Moselkm 105 har Polch også en lille ponton på højre Moselbred med benzin og dieseltank og priser som på de alm. landevejstankstationer.

7.2.4. PÖLICH – MOSELHERZ , Moselkm 169 venstre bred. Fint havneanlæg med alle faciliteter incl. bager om morgenen. Det sydligste bassin havde over 3 m vanddybde. Ved kajen ude på Mosel er der kun 1.5 m vanddybde og uroligt p.gr.a. trafikken på floden.

7.2.5. PORT SCHWEBSINGEN – LUXEMBOURG. Stort og fint havneanlæg med alle faciliteter. God restaurant på havnen. Morgenbrød mv. kan bestilles. Benzin og diesel til lavere pris end i andre lande. Kvalitet ok. Ca 15 min gang til byen.

7.2.6. PONT-A-MOUSSON – FRANKRIG Helt ny pontonhavn i en beskyttet bugt, 4 m vanddybde, el og vand, sanitære forhold fine. Udpumpningsstation for spildevand og –olie. Discountsupermarked 100 m fra havnen. Herlig gammel moselby med skønne kirker osv. Et virkelig dejligt sted. €11.-/dag.

7.2.7. THIONVILLE Der er fortøjningsmuligheder på Moselles højre bred ved VNF kontoret ovenfor slusen. Pontonhavnen nedenfor slusen ser meget faldefærdig ud.

TOUL – se foran pkt. 3.4.12.

8. Fra CHALON-sur-SÂONE ad SÂONE og RHÔNE til MIDDELHAVET.

8.1. SÂONE.

8.1.1. TOURNUS. CHALON sS blev beskrevet ovenfor (pkt. 3.6.2.). God ponton i TOURNUS med el og vand. Supermarked lige overfor (bagdøren). Denne by er en af de fineste gamle byer undervejs. St. Phillibert er en romansk

kirke fra 11. århundrede med en krypt fra 6. årh., den skal man se, og samtidig får man en herlig tur gennem de gamle gader.

8.1.2. MACON. Man *kan* ligge ved bykajen i MACON, men der er ikke let at fortøje, der mangler fortøjningsringe. Der er en ny lystbådehavn et par km syd for byen med alle faciliteter, som vi ville foretrække, hvis vi var nødt til at overnatte i Macon igen. 2 km til indkøbscenter.

8.1.3. MONTMERLE har en fin ponton med el og vand. Havnepenge €4.-. **VILLEFRANCHE-sur-SAÔNE** har en fin ponton på flodens østside, el & vand, supermarked rundt om hjørnet. **TREVOUX** har også en fin ponton med el og vand, og her har borgmesteren bestemt, at der ikke skal betales havnepenge (2003)! Desværre er det blevet et meget populært sted at ligge så det kan være svært at få plads ved pontonen (2004/5). Trevoux er en smuk gammel by. Morgenbrød mv. kan bestilles på kontoret på campingpladsen ved siden af pontonen. **NEUVILLE-sur-SAÔNE** har en god kaj med vand. Der kan være noget uroligt med passerende speedbåde, men de sejler jo ikke om natten. **FONTAINES-sur-SAONE** har en lille trækaj lige efter sidste Saône sluse, torveplads lige i nærheden. Der er flere små "Haltes Fluviales" før Lyon.

8.1.4. LYON. Vi har aldrig ligget der, der er masser af kajer, og byen er flot fra floden, men vi er blevet advaret mod kriminalitet, og vi har aldrig fundet et tiltalende sted at ligge, selvom vi har været igennem seks gange. Vi foretrækker den første gode havn på Rhône. Der er nogle, der ligger ved VNF kontoret, men vi ville nødig overnatte eller forlade båden der.

8.2. RHÔNE.

Rhône var tidligere berygtet for sin vildskab. Gamle sejladsbeskrivelser fortæller om, at det er nødvendigt med lods dér. Det passer ikke. Der er nu en række meget store sluser, og normalt er strømmen kun 2 – 3 knob. Sluserne er store skibssluser ca. 200 x 12 m og 10 til 23 m høje. Som andre steder er det praktisk at kalde op på VHF et par km før slusen, så er der gode chancer for at få begrænset ventetiden. Der er flydepullerter i slusevæggen, man gør fast til 1 pullert med fortøjning fra for og agter. Så er det i øvrigt temmelig uproblematisk. Der er ventepontoner for "PLAISANCE" i forhavnen før og efter sluserne.

8.2.1. Les-ROCHES-de-CONDRIEU. Fin pontonhavn. Gå ind til havnens quai d'Accueil, som regel får man lov at ligge der. Vand og el på pontonerne. Havnefogeden vældig flink. Vaskemaskine i capitainerie. Tankanlæg. 15 – 20 min til indkøbscenter eller forretninger i byen. Havnepenge €4.-. På Rue Nationale ca 4-500 m fra havnen ligger en god bager, Tabac m/aviser(franske), en meget fin slagter & charcuterie "Traiteur Delacroix" og en købmandsforretning, VIVAL (MINI-MINI markeder under Casino kæden). Der er et begrænset, men rimeligt vareudvalg hos VIVAL, de har også Camping Gaz. Man vil gerne hjælpe med at bringe varer ombord ved større indkøb

8.2.2. TOURNON har en skrå fortøjningskaj, som vi ikke kan bruge, men man kan med forsigtighed gå ind i havnens noget faldefærdige lystbådehavn. Der er fingerpontoner, men vi kan ikke komme helt ind p.gr.a. manglende vanddybde ved flodbredden, så der fortøjes så langt inde ad pontonen som muligt. Vand og el. Meget hyggelig by med dejlige restauranter og forretninger, og en dejlig gammel kirke. Vi tør nok ikke gå derind igen, hvis det ikke er meget nødvendigt.

8.2.3. VALANCE. Meget fin havn i l'EPERVIÈRE lidt syd for byen. Følg det afmærkede løb ind til havnemolerne og gå frem til quai d'Acceuil, kontakt capitaineriet. Vand og el på pontonerne. Tankanlæg. Skibsstyrsforretning på havnen. 10 min til supermarked. Travelift og plads på land til oplæg af både. Havnepenge €16.80.

8.2.4. VIVIERS. Denne by må man ikke passere uden at aflægge et besøg. Viviers har en lille pontonhavn, hvor der er dybt nok ved pontonerne. Havnekajen er først og fremmest beregnet til krydstogtskibe. Evt kan man ankre ude i den oprindelige flodarm. Viviers er en middelalderby. Den gamle by ligger på en bakketop 5 min fra havnen. Frankrigs mindste domkirke. Spændende lille by. Dette regnes for at være porten til Sydfrankrig, og her er ubeskrivelig dejligt. Havnepenge €13.-.

8.2.5. AVIGNON. Igennem slusen, følg afmærkningen ned til den gamle vej/jernbanebro, drej til bagbord op ad det oprindelige flodløb, passer bagbord (vest) om resterne af St. Benezet's bro (le pont d'Avignon som de synger om i sangen). Nu kommer havnelægteren frem. Sejl forbi lægteren og gå frem til kajen og find en plads, evt. udenpå en anden båd. Havnefogeden kommer snart forbi, hvis han ikke allerede er der og viser på plads. Der kan stå nogen strøm, så fendere og fortøjninger skal være klar. Havnefogeden er meget dygtig, taler engelsk. Vand og el. Havnepenge €13.20 incl. el, vand og bad.

Sæt nogle dage af til denne dejlige by. Man ligger lige under paveslottet, 200 m fra porte i ringmuren. God fornøjelse.

8.2.6. ARLES. Der er en meget fin lang ponton på højre flodbred i TRINQUETAILLE, vand og el. Tankstation 500 m længere fremme. Supermarked og bager 10 min. Arles er jo også en spændende by, som man kan bruge tid på. Når man kommer sydfra skal der betales kanalafgift til VNF i Arles på deres kontor 500 m syd for pontonen. Se ovenfor under pkt. 3.4..

8.2.7. PORT-SAINT-LOUIS-du-RHÔNE. Le Grand Rhône's udløb i Middelhavet. Man SKAL ud gennem slusen. Der er for lavt til at sejle lige ud i vandet. Nogle får rigget masten op ved kranmanden før slusen. Vi har aldrig prøvet det dér. Det er ikke særlig rart at ligge ved den faldefærdige kaj før slusen, så vi plejer at gå igennem og sejle ud til PORT NAPOLÉON. Efter slusen kan det være praktisk at lægge til i havnen i byen. Der er et stort supermarked lige ved havnen. Vi har oplevet havnebassinet i Port St. Louis som meget uroligt i frisk østlig vind, men normalt kan man udmærket overnatte ved pontonerne i havnen.

8.2.8. PORT NAPOLÉON. Man sejler ud af havnen i Port St. Louis, gennem kanalen langs diget til man passerer fyret, som rundes i god afstand. Lige syd for ligger der en rød og en grøn bøjle, der afmærker løbet ind til PORT NAPOLÉON, hvor der er en meget fin og velbeskyttet pontonhavn. Fortøj hvor der er plads og gå op på havnekontoret og få tildelt plads, aftal masterigning osv. De taler engelsk og tysk. HUSK: DANSKE SEJLERE MED DS INTERNATIONAL CERTIFICATE FÅR 10 % PÅ HAVNENS PRISER.

Der er mange faciliteter i havnen, 2 km til forretninger, men minibus kan arrangeres. Flere bådeværfter, skibsstyrsforretning, motorværksted, restaurant, morgenbrødssalg osv. Der er hotelkabiner, der kan lejes, hvis man ikke ønsker at bo ombord under klargøring af båden. Flinke og gæstfri mennesker og et

herligt internationalt miljø blandt sejlere og personale. Der er mange tusind kvadratmeter landplads, travelift osv., så det er et fint sted at lægge båden op, hvis det er nødvendigt. Havnekontoret hjælper bl.a. også med flybilletter fra Marseille/Montpellier/Nice og sørger for bil dertil for rimelige penge. Port Napoléon ligger helt ude i den yderste del af Rhône-deltaet (Camargue). På vejen ind til havnen kan man se flamingoer gå og fouragere i det lave vand. Der er kæmpemæssige muslingefarme langs indsejlingen.

9. Le PETIT RHÔNE

9.1 Lige før Arles deler Rhône sig i to. Le Grand Rhône fortsætter mod Port St. Louis, mens Le Petit Rhône drejer af mod højre/sydvest. Den er sejlbare indtil slusen ved **ST. GILLES**, som forbinder Rhône med **CANAL du RHÔNE á SETE**. Et styrbord drej fører ind i kanalens blinde arm forbi St. Gilles, hvor der er en rar havn med fingerpontoner og en kirke med en spændende historie. Kanalen ender blindt i den gamle markedsby **BEUCAIRE**, hvor mange både ligger permanent eller overvintrer.

9.2. Et bagbord drej efter slusen fører frem mod sidekanalen til **AIGUES MORTES**, en gammel korsfarerby fra middelalderen med original ringmur og en hyggelig havn i voldgraven, hvorfra der er kanalforbindelse til **GRAU du ROI** ved havet.

Undervejs har man sejlet i den nordlige ende af Camargue, hvor der er rig lejlighed til at studere de hvide heste, sorte tyre, hvide hejrer, flamingoer og middelhavssaltet, som området er berømt for.

9.3. Selve Canal du Rhône á Sète fører forbi Aigues Mortes gennem strandsøer og kanal til **SÈTE**, som er en meget stor fiskeriby. Her er der også havforbindelse og mulighed for at få rigget i sejlklubben, Société Nautique de Sète. Der er klubhus i en lægter, hvor de altid er meget hjælpsomme med at anviser plads og hjælpe med rigning.

Fordelen ved at sejle denne vej til Sète er, at man sparer ca 60 sømil rundt om Rhône-mundingen i åbent vand. Det kan være ret blæsende her. Havnen i Sète er god, man ligger ved mooring med stævn eller hæk til ponton. El og vand på broer. 10 min til forretninger. Blot skal man være opmærksom på, at i en fiskerihavn har fiskerne svært ved at huske hastighedsbegrænsningen, når de skal frem til fiskeriauktionen med fuld last, og det giver nogen uro i bassinet, da auktionshallen ligger længere inde end sejlklubben. Sète har i øvrigt en masse dejlige fiskerestauranter.

Roskilde november 2000/september 2005/september 2006/ juni 2007/juli 2007.

Ove V. Hansen.

© Ove V Hansen & Dansk Sejlunion.